

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista

Tiivistelmä

Snellman-korkeakoulu
13.3.2024

Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toteutti vuosina 2022–2023 varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin. Arviointi oli ajankohtainen mm. ohjausjärjestelmään kohdistuneiden mittavien muutosten vuoksi.

Arvioinnin kohteena olivat kaikki koulutukset, jotka tuottavat varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaisen kelpoisuuden varhaiskasvatuksen opetus-, kasvatus-, hoito- ja johtotehtäviin.

Arviointia varten kerättiin aineistoa yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä, Snellman-korkeakoululta, alan työelämältä ja opiskelijoilta. Arviointi tuotti tietoa varhaiskasvatuksen koulutusten vahvuuksista ja kehittämistarpeista.

Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista (karvi.fi)

Sisällysluettelo

1. Arviointiasetelma ja arviointiprosessi

2. Snellman-korkeakoulu: keskeiset arviointitulokset, johtopäätökset ja kehittämissuosituksset

- Opetussuunnitelma
- Koulutuksen toteutus
- Koulutuksen kehittäminen
- Kehittämissuosituksset

(ks. arviointiraportti s. 130-137)

3. Varhaiskasvatuksen koulutuksille yhteiset johtopäätökset ja kehittämissuosituksset:

Ammatillinen koulutus, ammattikorkeakoulutus ja yliopistokoulutus

(ks. arviointiraportti s. 211-213)

4. Lisätietoja

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

1. Arviointiasetelma ja arviointiprosessi

Arvioinnin tehtävä ja arviointiprosessi

Arvioinnin tavoite

Tuottaa tietoa varhaiskasvatuksen opetus-, johtamis-, kasvatus- ja hoitotehtäviin kelpoisuuden tuottavien koulutusten vahvuuksista ja kehittämistarpeista.

Arvioinnin kohde

Varhaiskasvatuksen tutkintokoulutukset:

Yliopistoissa (n = 7)

Ammatillisissa oppilaitoksissa (n = 60)

Ammattikorkeakouluissa (n = 20)

Snellman-korkeakoulussa

Arviointialueet

Koulutusten tietoperusta

Koulutusten tuottama osaaminen

Tutkintojen koulutuspolut

Koulutusten kehittämisen prosessit

Arviointiaineistot

Tutkintojen opetussuunnitelmat ja toteutussuunnitelmat ja tutkintojen perusteet

Tutkintokohtainen koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja Snellman-korkeakoulun itsearviointikysely (n = 127)

Työelämäkysely (n = 157)

Opiskelijatyöpajat

Suunnittelu (kevät 2022), aineistonkeruu ja analysointi (2022-2023), raportointi ja julkaisu (syksy 2023-talvi 2024)

Arvioinnin kohteet

Arviointi kohdistui varhaiskasvatuslaissa (540/2018) mainittuihin tutkintoihin, jotka tuottavat kelpoisuuden seuraaviin varhaiskasvatuksen tehtäviin:

- Varhaiskasvatuksen opettaja (26 §)
- Varhaiskasvatuksen sosionomi (27 §)
- Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja (28 §)
- Perhepäivähoitaja (29 §)
- Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (30 §)
- Päiväkodin toiminnasta vastaava johtaja (31 §)
- **Steinerpedagoginen varhaiskasvattaja (32 §)**

Karvin hanketiimi ja ulkoinen arviointiryhmä

Karvin hanketiimi:

- johtava arviointiasiantuntija Tarja Frisk (ammatillinen koulutus)
- arviointiasiantuntija Kirsi Mustonen (korkeakoulutus)
- arviointiasiantuntija Tuomas Sarkkinen (varhaiskasvatus)
- arviointiasiantuntija Mari Huhtanen (metodologinen asiantuntija)

Ulkoinen arviointiryhmä:

- professori (emerita) Kirsti Karila, Tampereen yliopisto (puheenjohtaja)
- lektor Susanne Davidsson, Yrkeshögskolan Novia
- lehtori Paula Helakari, Koulutuskuntayhtymä OSAO
- edunvalvonnan koordinaattori Emma Holsti, OSKU ry
- varhaiskasvatuspäällikkö Riitta Keloneva, Tornion kaupunki
- varhaiskasvatustoimenjohtaja Kai Kytölaakso, Kokkolan kaupunki
- varhaiskasvatuksen opettajaopiskelija Lauri Malkamäki, SOOL ry
- koulutuspäällikkö Krister Rantala, Linnasmäen opisto
- yliopettaja Meeri Rusi, Turun ammattikorkeakoulu
- yliopistonlehtori Satu Valkonen, Helsingin yliopisto.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

2. Snellman-korkeakoulu: keskeiset arviointitulokset ja kehittämissuosituksset

Opetussuunnitelma

Koulutuksen toteutus

Koulutuksen kehittäminen

Kehittämissuosituksset

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Opetussuunnitelma

Keskeiset tulokset

- **Varhaiskasvattajakoulutuksen opetussuunnitelma on steinerpedagogisesta näkökulmasta looginen ja koulutuksen sisällöt ovat selkeästi varhaiskasvatukseen keskittyviä. Koulutus muodostuu tiedollisista, taiteellisista ja käytännöllisistä opinnoista.**
- **Opetussuunnitelman osalta haasteeksi nousevat joiltakin osin tietoperustan ja koulutuksen sisältöjen sisäiset ristiriidat, erityisesti nykytutkimukseen perustuvan ihmis-, lapsi- ja kehityskäsityksen ja steinerpedagogisen (antroposofisen) ajattelun välillä. Näistä rakentuu selkeästi ajatuksellinen jännite.**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Koulutuksen toteutus

Keskeiset tulokset

- **Varhaiskasvattajakoulutuksen toteutuksen vahvuutena on prosessimaisuus, jossa opittuja asioita syvennetään koko koulutuksen ajan opiskelijan oppimisprosessia tukien ja syventäen. Teorian, taiteellisen harjoittelun ja käytännön vuorovaikutus jatkuu koko koulutuksen ajan.**
- **Snellman-korkeakoulun itsearvioinnin mukaan steinerpedagogisen varhaiskasvattajakoulutuksen osaamistavoitteiden saavuttamisen haasteet kohdentuvat opiskelijoiden oman ajattelun kehittymisen, sensitiivisyyden ja havainnointitaitojen kehittymisen sekä yhteistyötaitojen vahvistamisen osa-alueille.**
- **Tutkielman laadintaa tukevien tutkimusmenetelmäopintojen riittämättömyys on opiskelijoiden näkemyksen mukaan koulutuksen toteutuksen kehittämiskohde.**
- **Opetushenkilöstön osaamisen kehittämistarpeiksi Snellman-korkeakoulu tunnistaa opettajien tieteellisen viestinnän taitojen vahvistamisen erityisesti laadullisen luonnonhavainnoinnin/fenomenologian ja akateemisen tradition rajapinnalla.**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Koulutuksen kehittäminen

Keskeiset tulokset

- **Snellman-korkeakoulun työelämäyhteistyössä painottuu steinerpedagogisessa varhaiskasvatusympäristössä toimiminen. Keskeisimpiä yhteistyömuotoja ovat yhteiset tapaamiset varhaiskasvatuksen työtehtävissä toimivien kanssa, koulutustarvekyselyt ja opiskelijoiden toteuttamat toimintatutkimusprojektit.**
- **Steinerpedagoginen varhaiskasvattajakoulutus on heikosti tunnettu tämän arvioinnin työelämäkyselyyn vastanneiden keskuudessa.**
- **Snellman-korkeakoulun ja muiden varhaiskasvatuksen koulutusta järjestävien tahojen välistä yhteistyötä luonnehtii jonkinlainen eristäytyneisyys. Snellman-korkeakoulu toivoo yhteistyötä ja opintojen hyväksilukua lisäävän muiden varhaiskasvatuksen koulutusta järjestävien kanssa.**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Kehittämissuosituksset

Kehittämisuositukset (1/3)

- **Steinerpedagogisen varhaiskasvattajan opintojen vahvuutena on prosessimaisuus, jota tulee edelleen vahvistaa.**
- **Opetussuunnitelmaan tulee sisällyttää nyt käytetyn kirjallisuuden ohella ajankohtaista tutkimusperustaista kirjallisuutta. Tämä on tärkeää opiskelijoiden oman ajattelun tukemiseksi.**
- **Sensitiivisyyden ja havainnointitaitojen vahvistaminen kytkeytyy lähitulevaisuuden ennakoituihin osaamistarpeisiin, kuten monikulttuurisuuteen, kielitietoisuuteen sekä erityis- ja kriisipedagogiseen osaamiseen. Koulutuksen sisällöissä tulee huomioida näiden osa-alueiden riittävä käsittely.**

Kehittämissuosituksset (2/3)

- **Arviointiryhmä suosittelee, että Snellman-korkeakoulu selvittää tutkimusmenetelmäopintojen ja tutkielman ohjauksen riittävyyttä, toteutustapoja ja ajoitusta koulutuskokonaisuudessa ja tekee tarvittavat jatkotoimenpiteet tutkimusmenetelmäopintojen kehittämiseksi. Lapsuutta ja varhaiskasvatusta koskevan tiedon nopean uudistumisen vuoksi tutkimusopinnoilla on merkitystä myös uuden tiedon hyödyntämisen, ei pelkästään opinnäytetyön laadinnan kannalta.**
- **Koulutuksen opettajien tutkimusosaamista tulee vahvistaa. Tämä tukee sekä opinnäytetöiden ohjausta että uuden tutkimusperustaisen tiedon hyödyntämistä koulutusprosesseissa.**

Kehittämissuositukset (3/3)

- **Yhteistyötä muiden varhaiskasvatuksen tutkintokoulutusten kanssa tulee lisätä. Tämä luo edellytyksiä myös opiskelijoiden yhteistyötaitojen kehittämiseen muiden varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa.**
- **Arviointiryhmä näkee tärkeäksi, että steinerpedagogisten varhaiskasvattajien opintojen asema varhaiskasvatuksen koulutusten kokonaisuudessa ratkaistaan. Tällä hetkellä Snellman-korkeakoulun tarjoamat steinerpedagogisten varhaiskasvattajien opinnot ovat muusta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alalla olevasta varhaiskasvatuksen koulutuksesta erillinen osio. Koulutuksen tuottama osaaminen kohdentuu rajatusti steinerpedagogiseen toimintaympäristöön ja sen siirrettävyys muihin ympäristöihin on pulmallista.**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

3. Varhaiskasvatuksen koulutuksille yhteiset johtopäätökset ja kehittämissuosituksset:

**Ammatillinen koulutus,
ammattikorkeakoulutus ja yliopistokoulutus**

- Varhaiskasvatuksen koulutussektoreita yhdistää varhaiskasvatuksen muuttunut ammattirakenne ja tarve kirkastaa tutkintojen osaamisprofiileja ja opetussisältöjä.
- Samaan aikaan varhaiskasvatuksen eri ammattiryhmien osaamisen kehittämisen tarpeisiin kohdistuu osittain päällekkäisiä toiveita sekä koulutuksen että työelämän edustajilta.
- Jokaisen koulutuksen on tärkeää kehittää koulutuksen sisältöjä niin, että sisällöt tukevat kunkin tutkinnon selkeän osaamisprofiilin muodostumista.

1. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tulee yhdessä jatkaa varhaiskasvatuksen tutkintojen osaamisprofiilien kirkastamista ja opetuksen sisältöjen kehittämistä.

1. Anordnarna av yrkesutbildning, yrkeshögskolorna och universiteten bör tillsammans fortsätta att förtydliga kompetensprofilerna för examina inom småbarnspedagogiken och utveckla innehållet i undervisningen.

- Kaikilla koulutusasteilla on muodostunut koulutuksen toteuttamisen käytäntöjä, joissa lähiopetuksena toteutuvaa kasvokkaista vuorovaikutusta, palautetta ja ohjausta ei ole aina riittävästi saatavilla.
- Kaikilla koulutussektoreilla on omat painotuksensa harjoitteluille ja työelämässä oppimiselle osana koulutuksen järjestämistä.
- Varhaiskasvatuksen ammattitaito toteutuu käytännöllisenä osaamisena, mutta vaatii tuekseen riittävää teoreettista osaamista kaikilta varhaiskasvatuksen ammattilaisilta.

2. Varhaiskasvatuksen koulutusten toteutuksen tulee tapahtua koulutukselle asetetut tavoitteet ja laatuvaatimukset huomioon ottavalla tavalla.

2. Utbildningarna inom småbarnspedagogiken bör genomföras på ett sätt som beaktar de mål och kvalitetskrav som ställts upp för utbildningen.

- Työelämässä oppimisella ja harjoittelulla on varhaiskasvatuksen alalla keskeinen merkitys. Varhaiskasvatuksen työkenttä muodostaa kuitenkin arvioinnin perusteella haasteellisen ympäristön harjoittelun ja työssäoppimisen toteuttamiselle.
- Työelämän tilanne vaikeuttaa opiskelijoiden ammatti-identiteetin rakentumista harjoittelun tai työelämässä oppimisen aikana, ja näillä kokemuksilla on suuri merkitys varhaiskasvatusalalla pysymisen kannalta.
- Alan veto- ja pitovoiman parantaminen ja työolojen kehittäminen ovat olennaisia tavoitteita alan koulutusten laadun ja houkuttelevuuden varmistamiseksi.

3. Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan työelämässä oppimisen ja harjoittelujen tulee tukea tutkinnon osaamistavoitteiden saavuttamista ja opiskelijoiden ammatti-identiteetin kehittymistä.

3. Lärande och praktik i arbetslivet som genomförs inom småbarnspedagogiken bör bättre stöda uppnåendet av kompetensmålen för examen och utvecklingen av de studerandes yrkesidentitet.

- Arviointiaineistossa nousi esille sekä ammatillisen koulutuksen että korkeakoulujen varhaiskasvatuksen opiskelijoiden lisääntyneet haasteet hyvinvoinnissa sekä lisääntyneet tuen tarpeet.
- Opiskelijoiden hyvinvointia ja opintojen etenemistä haastaa opintojen ja muun elämän, erityisesti työn ja opintojen, yhteensovittaminen.
- Opiskelijoiden hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää toimenpiteitä poliittisilta päättäjiltä, koulutuksilta ja koulutusten rahoittajilta.

4. Opiskelijoiden hyvinvointi, tuki ja opiskelukyky tulee varmistaa ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakouluissa.

4. De studerandes välbefinnande, stöd och studieförmåga bör säkerställas inom yrkesutbildningen och högskolorna.

Lisätietoja

Arviointiraportti:

- Karila, K., Rantala, K., Rusi, M., Davidsson, S., Helakari, P., Holsti, E., Keloneva, R., Kytölaakso, K., Malkamäki, L., Valkonen, S., Frisk, T., Mustonen, K., Sarkkinen, T., Huhtanen, M. 2024. Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 7:2024
- https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_0724.pdf

Hankesivut:

- <https://www.karvi.fi/fi/arvioinnit/korkeakoulutus/teema-ja-jarjestelmaarvioinnit/varhaiskasvatuksen-koulutusten-arviointi>

Lisätietoja:

- Kirsi Mustonen, arviointiasiantuntija kirsi.mustonen@karvi.fi
- Tarja Frisk, johtava arviointiasiantuntija tarja.frisk@karvi.fi
- Tuomas Sarkkinen, arviointiasiantuntija tuomas.sarkkinen@karvi.fi